

באר אברהם

להפצת אור תורתו ותולדותיו
מבאר של הצדיק המופלא פועל הישועות
הרה"ק ר' אברהם מקנעהניטש
בזרה"ק ר' יהודה צבי (הטני) מסטרעטין (מנו"כ בעיר בודאפעשט)

על פי הבאר

וזנתי את אשר אהוון וריזומתי את אשר ארוזם (לג, יט)

אמרו חז"ל, (ברכות לג, ב) זחנתי את אשר אחון אע"פ שאינו הגון ורחמתי את אשר ארחם אע"פ שאינו הגון.

יש להקשות לכאורה איך יחון את מי שאינו הגון, והלא בפירוש אמרו חז"ל (ב"ק נ, ב) כל האומר הקב"ה ותרן הוא יותרו חייו, ועוד יש לדקדק בלשון חז"ל, דהוה ליה למימר 'זחנתי את אשר אחפוץ וריחמתי את אשר אחפוץ' ולמה כפל ואמר 'את אשר אחון'.

ונראה לבאר, דבאמת צריך האדם איזו זכות בשביל שיחון אותו השי"ת, אלא שאם אין לאדם שום זכות, מביט השי"ת ברוב רחמנותו על העתיד * שיגיע זמן בו יעשה האדם איזה דבר טוב ויהא ראוי לחנינה, וחונן ומרחם עליו כבר עתה עבור זכותו שיעשה אחר כך ^ג.

וזהו כוונת מאמרם ז"ל, זחנתי - עתה - את אשר אחון - בעתיד, כי אם יהיה אז הדין נותן שיקבל חנינה עבור איזו מצווה ומעשה טוב אחנון אותו כבר עתה בעבורה וארחמהו.

(דגל מחנה יהודה ונר אברהם כי תשא)

רבינו הרה"ק רבי אברהם מקנעהניטש נולד בשנת תרכ"ו בעיר סטרעטין לאביו הרה"ק רבי יהודה צבי השני מסטרעטין ולאמו הרבנית הצדקנית מרת הינדא פערל ע"ה נכדת רבוה"ק לבית קאלוב וזידיטשויב, ונקרא שמו בישראל אברהם על שמו של אבי זקיננו הרה"ק ר' אברהם מסטרעטין שנלב"ע כשנה קודם לידת רבינו.

משחר ילדותו עבד את בוראו בדביקות ובסילודין, לא מש מאהלה של תורה והתפרסם בגודל התמדתו, וכל רואיו הכירו בו כי לגדלות נוצר וענו אחריו מקודש.

רבינו נתגדל ונתעלה בצל הקודש של אביו מהרי"ץ וזקיננו הרה"ק רבי אורי מראהאטין וכן נסע להסתופף אצל עוד מצדיקי הדור.

בהגיעו לפרק האיש מקדש נשא רבינו את מחברתו בקודש הרבנית הצדקנית מרת טויבא רחל ע"ה בת דודו זקיננו הרה"ק רבי פינחס בראנדווין שהיה גם הוא מחתני אבי זקיננו הרה"ק רבי אברהם.

לאחר שהגאון המפורסם רבי שמואל יצחק שור זצ"ל בעל המנחת שי שכיהן כרב ואב"ד קנעהניטש נסע לכהן פאר כרבה של מאנסטריטש, נתנו אנשי העיר את עינם ברבינו למנותו לרבם במקומו אף על פי שרבינו היה באותו הזמן רך בשנים ממש ופנו אל אביו הרה"ק מהרי"ץ שיעמיד את רבינו אלוף לראשם.

על אף שבאותה עת כבר נשבו רוחות ההשכלה בעיירה ופורצי הגדר החלו להתגבר, עם כל זאת פקד מהרי"ץ על רבינו לקבל את משרת הרבנות בהפטירו "מיט זיין קדושה ווער ער שוין אנגעמען די שטאט".

אכן כדבריו כן היה ובתוך זמן קצר הכירו כל בני העיר ברומ מעלתו בתורה ועבודה וסרו כולם למרותו, והוא הנהיג את העיר והגלילות ברמה במשך קרוב לשלושים שנה. ברבות הימים ועל ידי השפעתו של רבינו נהפכה העיר והאיזור כולו לעיר כלילת יופי שוקקת תורה וחסידות.

^א וכמו שמצינו ביציאת מצרים שעל אף שהיו ערום ועירה מן המצוות נגאלו בעבור זכות קבלת התורה בעתיד ככתוב (שמות ג, יא) ויאמר משה אל האלוקים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים, והשיב לו השי"ת (שם יג) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה, מה שאמרת באיזה זכות אוציאם ממצרים הוי יודע שבזכות התורה שהן עתידים לקבל על ידך בהר הזה הם יוצאים משם.

ובזה פי"בספ"ק (ילקוט אוהב ישראל בשם הרה"ק מאפסא, ישמח ישראל בשם הרה"ק מווראקא, שם משמואל בשם החידושי הרי"מ) שלטעם זה מתעורר בכל שנה בחודש ניסן כוח זה, וז"ש הפייטן החודש אשר ישועות בו מקיפות, היינו מלשון הקפה כמו 'החונני מקיף'.

^ב וזלש"ק בשם משמואל (משפטים ז, ד), וכמו במצרים שהיו ישראל במ"ט שערי טומאה, וכאשר שאל משה רע"ה מה זכות יש לישראל שמא אינן ראויין להגאל השיבו השי"ת בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה, וכן יצחק רצה לברך את עשו אף שבדאי לא היה חשבו לצדיק, מ"מ חשב באמצעות הברכות אח"כ יהיה נעשה ראוי, אבל באמת עשו ברשעתו לא היה דעתו להטיב מעשיו ולא היה לו זכות העתיד, ע"כ הסבו הברכות ליעקב, וכמו שהגיד ל"ק אדמו"ר הרי"ם זצלה"ה בדברי הפייטן חודש אשר ישועות בו מקיפות, היינו מלשון חונני מקיף.

^ג וראה בבאר מים חיים (במדבר כג, כא), לא הביט און וגו'. יתבאר על פי אשר כתבנו במקום אחר בביאור מקרא כתוב בסענת אברהם (בראשית י"ח, כ"ה) והיה כצדיק כרשע וגו'. והענין כי הנה מצינו כמה פעמים שהקב"ה עושה טובות לאדם ומגדיל עליו חסדו אף שאין האדם כדאי עתה לטובה הזו. כי לא נכון לבטא עם אלהים עתה להיות ראוי לחסדי ה'. מכל מקום האל הטוב שהכל צפוי לפניו ומביט לסוף דבר מקדמותו ורואה שאדם היה ייטיב מעשיו אחר זמן הזה ויהיה ראוי לחסד זה, מקדים לו חסדו ונעשה לו גם עתה בחסדו על סמך שייטיב מעשיו כי אין מוקדם ומאוחר לפניו כי הוא יתברך קודם הזמן.

מבאר הישועות

סיפר מו"ה ר' יעקב י. מברוקלין מעשה שבדידו הוה עובדא:

ביום ג' אייר, נסעתי לקערעסטיר לפעול ישועה עבורו באשר נצרכתי למצוא במהרה דירה עבורי כי הייתי חייב לצאת מדירתי הקודמת, וממש הייתי עומד אובד עצות, כי ה' מחסור בדירות.

שם בקערעסטיר מצאתי קבוצה של חסידים ואנשי מעשה שהגיעו לשם מניו יארק. אחרי שהיו בקערעסטיר, המשיכו במסלול הנסיעה שלהם ומשם נסעו לבודאפעט, והיות והם מצאו חן בעיני החלטתי להצטרף אליהם. בהגיענו לבודאפעט, נסעו לבית החיים שנמצא בתוך העיר שטמון שם הגאון ר' קאפיל רייך זצ"ל אב"ד העיר שאת שמעו שמעתי, וחשבתי לעצמי שלכן הם נוסעים לשם. אמנם מה התפלאתי לראות שהם ממשיכים פנימה יותר אל תוך הבית החיים ואז ראיתי שיש שם ציון של הצדיק מקנעהניטש שלא שמעתי עליו עד אז ושם נעצרו ונעמדו להתפלל ולשפוך שיח.

ממשיך ר' יעקב ומספר, ניגשתי להרב שעמד בראש הקבוצה להזכיר עצמי, והוא נענה ואמר לי, פה יש לך את הצדיק המופלא מקנעהניטש, תזכיר עצמך כאן, ותקבל עליך דבר מסוים לעשות למשך שלושים יום, ותראה פה ישועות שלא סדרך הטבע, וכך עשיתי.

ומסיים ר' יעקב, מה אומר ואדבר, חזרתי לביתי וביום ג' סיון, בדיוק חודש ימים לאחר מכן, חתמתי חחה על הדירה החדשה, וב"ה יש לי הרחבה גדולה.

הגליון יו"ל בסיועו של
מוה"ר שלמה בן מאטיל הי"ו
זכות רבינו תעמוד לו להצלחה בכל העניינים

חלק מהוצאות הגליון נתנדבו
לעי"נ מוה"ר מאיר נתן
ב"ר אברהם האפשטיין ז"ל
בן אחר בן לרבוה"ק מקאונגין ז"ע

באר המעשיות

"ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא" (לב, לב)

פעם אחת ישבו מסובים האחים הצדיקים הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא והרה"ק ר' מרדכי פייביש מהוסיאטין זי"ע בני קדוש ישראל מרוז'ץ והרבי מסאדיגורא פתח וסיפר:

מורינו הבעש"ט זי"ע היה רגיל לבקר מידי שנה בשנה על שבת מסוימת בעיירה אחת, והיה מתאכסן אצל גביר נכבד אחד מבני העיר.

פעם אחת בא בפתע לאותה העיירה בערב השבת שלא בזמן הקבוע, וקנה שבתה בבית הכנסת דמתא. בא אליו הגביר בעל האכסניה וביקשו שיסור לשבות אצלו כדרכו מימים ימימה אבל הבעש"ט הק' השיב פניו ריקם ואמר שבזאת הפעם ישבות בבית הכנסת.

תיכף נתאספו כל אנשי העיר לקבל השבת, ואחר קבלת שבת ציווה הבעש"ט לבל ילכו לבתיהם אלא ישארו כולם ויאמרו תהלים. כשהגיע הזמן סמוך לחצות הורה שיבאו לו סעודת שבת לאכול שם ולהם ציוה לשוב לבתיהם לסעודת השבת ולחזור אחר כך לבית הכנסת. כשחזרו המשיכו לומר מזמורי תהלים וכך היו עומדים וקוראים את ספר התהלים כל הלילה. כשהאיר היום התפללו את תפילת השבת ואז אמר הבעש"ט להגביר שעתה ילך לשבות על שולחנו. אחרי קידושא רבה, כשכולם הטיבו ליבם והרגישו שמחת שבת, נכנס פתאום ערל אחד וביקש לגימט י"ש, ציוה הבעש"ט ליתן לו וביקש מהגוי לספר מה שהוא יודע.

סיפר הגוי, אתמול לעת ערב קיבץ הפריץ של הגליל את כל הגויים מהכפרים של הסביבה ונתן בידם כלי זיין וכלי משחית והורה להם שבכוא הסימן ילכו וישמידו את כל היהודים שבעיירה מבלי לחמול על אחד מהם. כל הלילה עמדו וחיכו לפקודה ממנו, ולפנות בוקר הגיע לפתע אל הפריץ שר נכבד אחד ושהה אצלו זמן מה, ואחר כך יצא הפריץ ואמר להם שחזרו בו וציוה על כל בני הכפרים לשוב איש איש לביתו.

והבעל שם טוב הקדוש אמר למסובים, הפריץ הזה עשיר גדול הוא, ומפני שלא הוצרך לכסף לא היה בהול למכור את תבואת שדותיו ודרש בעדם מחיר מופקע, וכיון שאף אחד לא יכל לבוא עמו לעמק השווה, הניח את התבואה באוצרותיו. כך נערמה אצלו תבואה רבה וכמה שנים עד שהתחילה להרקיב ולהתליע.

שונאי ישראל מצאו מקום להתגדר ולחשו על אזנו שאשמת היהודים בזה היות והם אלו שמשמיצים את תבואתו שהרקיבה ומרחיקים ממנו את הקונים. כך טפטפו ארסם באוזן הפריץ עד שהשפיעו עליו להאמין בזה וחרונו גבר ואז גמר בדעתו להשמיד את כל היהודים בעיר אחוזתו. לא מצאתי איפה עצה אחרת אלא להביא ערל פגור, שזה לו כארבעים שמה מאז שנפח נשמתו, והפריץ היה יד יד נעוריו ולמדו יחד בבית הספר שבעיר הבירה. והיות שמקומות מגוריהם מרוחקים במאוד, לא ידע הפריץ מעולם על מיתתו של ידידו זה. כשבא אליו ידידו תמה באזנו מה מעשיהם של כל אלו הכפריים שמסובים את אחוזתו בכלי משחית והשיב לו שמכנינים עצמם לעשות שפטים ביהודים וסיפר לו כל המאורע. אמר לו השר, מה הינך שח? אני נושא ונותן תדיר עם היהודים והם נאמנים וישרי דרך מאין כמותם. תנסה מחר לאחר השבת של היהודים לקרוא להם ותיווכח שהם ימכרו עבורך גם את התבואה המתולעת, ואז קיבל הפריץ דבריו וציוה לגויים להתפזר.

סיים הצדיק מסאדיגורא את הסיפור ופנה אל אחיו, הצדיק מהוסיאטין והקשה: לכאורה קשה, למה היה לו לבעש"ט הק' להטריח עצמו ולבוא לשבות באותה העיירה, כלום לא יכל היה לפעול את כל זאת ממקום שבתו במעז'יבו? אלא שכך אמר, אם אצליח בפעולתי לפעול עבורם ישועה והצלה, הרי טוב, ואם ח"ו לאו – אני רוצה להיות יחד עם כל אותם היהודים.

(סיפורי חסידים)